

SANGULI, Gorg de ~

En el te. de Cambrils, arran de la costa, a l'Est de la població. Pron. *san̄guli*, pel pescador de mar que informà Casac. 1923: «és un estany d'aigues mols» (aclariant «aigua dolça o que se *encharca*). Nom singular que no s'explica bé, també perquè la pron. amb *a* plena (no *ə*) semblaria suposar un 'Sant Gulí' i no hi ha sant de nom semblant. Recorda el NP (germ.) ANGULWIN que ha donat *Vall-d'angúli* i *Golinons* a Ca-¹⁰ lella i St. Pol de Mar, però no és de creure que hagi estat nom de sant (i el lloc de l'accent discrepa almenys de Calella i a Cambrils).

Difícilment serà *Guari* (o *Gari*) (*Guarinus*, *Wa*, 1026 i 1013; *Mas, NHBna*. iv, 269, 318; Först., 1540),¹⁵ encara que hi ha un *St. Guarinus* que fou bisbe de Ravenna, no sols per la *-l-* i no *-r-*, sinó perquè no fou sant de devoció catalana. WALDIN, -INA són NPP germ. (poc freqüents: Först., 1500) però no són sants. Més aviat, doncs, cal creure que l'aparença al nom de sant²⁰ és enganyosa, deguda només a una interpretació popular. Llavors suposariem que primitivament fos *gorg *sanganin* 'gorg infestat de sangoneres' (SANGUINARIAS) amb dissimilació *n-n-n > n-l*.

Saniora, V. S- (misc. àr.) *Sanitja*, V. *Senija* i vol. I, 250 *Sanjari*, V. S- (mos.)

·SANÓ, BENI(S)~

a) Poble valencià, 3 k, a l'O. de Lliria, en direcció a València.

PRON.: *benisanó*, en l'enq. de 1962 (xxx, 89).

MENCIONS ANT. Havia estat nom de dues³⁵ alqueries diferents, en temps de la Conquesta, el nom de les quals deu venir d'un mateix original àrab, amb evolució fonètica un poc diferent. (*a*) Deu ser *Benisano* que figura en l'índex del R. Patrimoni, fº 70 (copiat S. XVI); i *Lloc de Benisano* fº 69, que pot ser⁴⁰ (*b*) o (*c*).

c) En el *Rept.*: *beniçano* (Bof., 471.2) ha de ser diferent del de Lliria, i en tot cas més enllà del Xúquer, car va en una llista de llocs, sense explicació, després de *Canals* i *Crespins*; i seguit d'*Alcúdia* i *Yellas* (que⁴⁵ serà Aielo de Malferit, una mica més al S. que Canals i Alcúdia de Crespins): devia ser, doncs, prop d'Alcúdia, al SO. de Xàtiva; va entre les donacions de 1248 i 1249, referents a Gandia, i la llista segueix amb altres llocs d'aquesta comarca.

c) Més al Nord ha de ser, però també delà del Xúquer, una donació de 1244 de terres en el te. d'Alzira, a l'alqueria de *Benicabannon* (Bof., 360). És clar que hi hem de llegir *Beniçabannon* amb *ç*, i que és natural el canvi de *hn* en *han* per anàptixi.¹

Totes vénen d'un nom de persona àrab precedit de *Beni-* 'fills (de)' (o 'els de'); potser totes del mateix NP: el que deu haver donat el Benissanó de Lliria (*a*). A saber *Sahnún*, nom ben conegut a Espanya (*Sahnún Ben Sa'id* en Al-Ĥuṣānī) (*Hist. dels Judges* ⁴⁰

de Córdoba, p. 101 del text àr.), i a Algèria (Beaussier, p. 463, i *GGAlg.*, junt amb *Sahnún*); i també en el P. Val., car en un document de 1276 es mana que restitueixin a *Berenguer Çanon*, i a *Guarino*, sastre, el preu de dotze sarraïns d'Onda (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA*).

Derivat d'una arrel *shn* coneguda en àrab antic, amb el sentit de «casser, briser» i «polir, frotter»; potser confosa a Occident amb la més coneguda *smn* (*RMa*, 120b, 229, «acuere» etc.; *Dozy, Suppl.*, 689); però *shn* es troba també (en Almakkari i el Hoḥailī, *Dozy*, 637), i està molt, i perfectament, documentada, en els diccs. clàssics, des del Djauharī (a. 1000), el Firuzabadī etc. (Lane, 132).

Sembla coincidir amb (*b*) l'alqueria de *Benisano* que Mtz.Fdo. (*Doc. Val. ACA*, n.º 328) troba en un doc. de Xàtiva «siendo testigos de la entrega el alfaquí *Alayelli* [cf. *Aielo = Yellas* supra] y Halaf vecino de Ribarroja».²

D'altra banda hi hauria dissimilació *-n-n > -r-n*, a la qual es prestava molt aquesta seqüència: car el mateix *Benissanó* (*a*) apareix amb aquesta forma dissimilada en un doc. de 1260: «la alqueria de *Benizarón*, término de Liria» (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA*, n.º 326). Després, en un doc. de 1276: «hominibus *Lirie* ²⁵ --- mandamus vobis quatenus restituitis --- alcaido de *Binazaro* et sarraçenis ipsius loci bestiarium ---» (Soldevila, *Pere el Gran* I, 2a. part A-9, 64). De nou *Binazarone* en un doc. del mateix any (id. ib. a-8, 64) i també en forma més semblant a l'actual: *Benizarone* ³⁰ (dues vegades) (id. ib. A-28, 71). I en altres docs. de 1276: «*Benizaron*» (Mtz.Fdo., o. c. II, 15-16) i 1276: «torre y alqueria de *Benizaron*» (id. ib. I, n.º 2016).

A l'índex del R. Patrimoni també hi ha *Beniseron*, *Beniceron* fº 70. Potser n'és variant un *Benixalons* del mateix índex, fº 56 (per la neutralització *l-r* de la pron. morisca).

En fi, En Giner i March em reportava *Benysano* en un doc. de 1393 (*ACA*, 2009, fº 11), i dos cops *Benjzano* en un de 1403 (ib., 2316) identificant-los amb (*a*) *Benissanó* de Lliria (ni en dubto ni en responc).

SSiv., p. 139, dóna altres notícies de (*a*) en els anys 1277, 1258, 1403, 1408 i 1547. Pertanyia a la parròquia de Lliria fins que en fou desmembrat el 1547, amb 113 cases de moriscos i 71 de cristians. Cita l'obra de J. Mtz. Aloy (*Recuerdos de Benisanó*, Val., 1880), que ha de ser interessant. En els censos del S. XVI, figura *Beniçano* amb 160 mor. en el de 1609 (Reglà, p. 109) i amb 120 els anys 1563 i 1572, i 130 el 1602 (Lapeyre, p. 36). *Biblg.* en *Lz.Vargas* II, ⁵⁰ 87.

Albert Lentin (*Suppl. au Dict. de Beauquier*, Alger, 1959, p. 225) (zona de Constantina) ens dóna notícia d'un homònim algerià de *Benissanó*: *Ben-Sahnún* i de 5 mots d'aquesta arrel allí usuals.

¹ En canvi podem estar segurs que no hi té res a veure l'alqueria de *Beniçamo(n)* del te. de València (*Rept.*, 249, 275 etc.) car aquesta ve d'un NP àrab ben diferent (potser de *samūm* 'vent xafogós', arrel *smm* 'cremar, enverinar' (*RMa*, 627) (més aviat que de *sh̄m* 'ser negre'). — ² Si bé *Riba-roja* és més